

Október 2018

Pondelok 29.10. IZRAEL – TEL AVIV

Mám pocit, že som nespala už 100 rokov. Tak len sedím na horúcej pláži Tel Avivu a pozorujem 3 potáčky, ako sa jašia s tatom. Vyzerá to tak, že ani on sa nechce celý namočiť vo vode. Plávky som do batohu hodila

na poslednú chvíľu „iba akože“, lebo som vôbec nepredpokladala, že pri 21 stupňoch (podľa predpovede v mojom čínskom telefóne), sa v Izraeli ešte bude dať kúpať. Pocitovo je okolo 30 stupňov a voda priam volá. Gwen nasadí okuliare a svoje oranžové „chicken wings“ ako volá rukávniky a hádže sa do vody. Milla, s laryngitídovým hlasom prisahá, že ju hrdlo vôbec nebolí....a o chvíľu jej z vody vidno iba prúžkované plávky na zadku. Arlie sa nevedel dočkať mora hneď, ako sme na z letiska vyložili taxíkom na pláži. Odniesli sme veci do veľkého 3-izbového apartmánu priamo na pieskovej pláži otočenej

na západ. Arlie behal od jedného okna k druhému. Cestoviny, čo som narýchlo pripravila k obedu do seba nahádzal závratnou rýchlosťou, len aby sme už išli von. Tak sme tu. Máme týždeň na objavovanie, zohriatie sa a užitie si spoločného času.

Utorok 30.10. Jaffa a miestny bazár

Zobudiť sa s výhľadom na more mi pripomenulo Čínu. Tato zakričal: „*Raňajkkyyyyyy...*“ Hm, nejako, aj napriek 9-hodinovému spánku mi hučalo v hlave. Milla bola bez hlasu, ale vyšlo z nej, že určite chce ísť na pláž, kde sa už zbierali ľudia. Doobedie prešlo rýchlo. K obedu sme sa autobusom vybrali do strednej časti mesta – Jaffa. V autobuse nič nerozumieme. Žiaden nápis nie je preložený do angličtiny a ešte aj mašina na lístky je nepriateľská a nevydáva drobné z mincí, čo sme do nej vložili. Ale nakoniec sa nám podarí vystúpiť na správnom mieste pri trhovisku.

V miestnej reštike ochutnávame humus, šalát, grilované mäso, ryžu s fazuľou a plackový chlieb. Každý je sýty, aj keď tatova peňaženka je o dosť ľahšia. Na trhu starozitností je to pre deti zaujímavé. Myslím, že takéto veí majú najradšej. Prekutrávajú sa v kopách vecí, ktoré už majitelia nepotrebujú a vždy tam niečo nájdú. Ľudia sa tlačia všetkými stranami a všade počuť zjednávanie cien. Nejako ma to neoslovilo. Skôr som sa započúvala do rozhovoru nejakého švédskeho misionára, ktorý sa snažil zevanjalizovať miestneho Žida. Ten ho s úsmevom odmietal používajúc: „*Kresťanstvo? Je to pre mňa to isté ako islam.*“

Z rušného trhu sme sa na chvíľu stiahli na pobrežie, lemované kostolmi všetkých vierovyznaní. Tato deťom sľúbil, že si môžu na trhu niečo vybrať, tak sa po nejakom čase pokoja v záhrade vraciame späť do trmy-vrmy. Gwen sa pýta Arlana: „Arlie, čo si mám kúpiť?“ Ale tá si z jeho úžasných nápadov vôbec nevie vybrať – dolámané kachličky ani opotrebované hračky ju neoslovujú.

Streda 31. 10. Guest house v Jeruzaleme

Na prekvapenie bola cesta z Tel Avivu do Jeruzalema veľmi jednoduchá. Autobusom č. 1 sme sa dostali na hlavnú autobusovú stanicu a do 15 minút sme sedeli v klimatizovanom autobuse za pár drobných na dospelú osobu (3 Eurá). Za deti sme ani nemuseli platiť. S Arliem si robíme úlohy z matematiky a ako sme končili,

až sme boli pri pieskovom Jeruzaleme, kde sa autobus spomalil kvôli hustej premávke. Mesto je rozťahnuté na mnohých kopcoch a zachovalo si rovnakú stredovekú architektúru, kde je všetko rovnakej pieskovej farby.

Zo stanice si berieme taxi, čo bola chyba, lebo prvých 15 minút sa neposunieme ďalej ako 200 metrov kvôli špičke. Nakoniec vystupujeme na tichej ulici a netušíme, kde náš guest house je. Je tu iba nejaká kongresová budova pre podporu judaizmu. Keď sa na vrátnici pýtame, kde by miesto mohlo byť, zisťujeme, že sme ubytovaní

priamo v kongresovom centre. Izba je spartánsky vybavená poschodovými posteľami, ale miesta je dosť pre všetkých. O čo viac nás poteší ale fakt, že k bráne JAFFA – vchod do starého mesta, to máme na 5 minút chôdze.

Teplota je príjemná, okolo 24 stupňov. Hneď po vstupe do starého mesta si nachádzame pizzu na posilnenie a potom si s nanukami začíname obzeráť Arménsku časť. Nie je tu veľa ľudí a na počudovanie ani žiaden obchod. Podarí sa nám vystúpiť na ochranný múr, ktorým sa dostaneme až k moslimskej časti. Múr nárekov praská vo švíkoch a na vstup treba prejsť vojenskými kontrolami. Milla sa zháči a vraví: „Vidiš, je tu vojna, vravela som ti, že sem nechcem ísť, čo keď nás zastrelia.“

Jej obavi sa však rozplynú s objavením sa prvých suvenírových obchodíkov. Mám pocit, že tu sa mi už stráca rozdiel medzi Arabskou a Židovskou časťou...všetci chcú predáť... Nevydržíme v tej tlačnici dlho a radšej sa vyberieme bočnými uličkami na vrch Zion, kde nachádzame Dávidovú hrobku a miesto poslednej večere. Gwen začína vyspevovať: „Ježiš:“...na čo ju Arlan okrikuje: Gwen vytreští oči a hľadá po miestnosti pýtajúc sa, kde je.

Pod hradbami nachádzame kúsok zeleného parku, kde deti nechávajú vybehať. So západom slnka nám ostáva zima. Je čas ísť na izbu. Arlie je zvedavý, čo uvarím na večeru. Hm, na internátnej izbe sa toho nedá navariť veľa, ale tato šikovne zoženie instanté čínske rezance a na chodbe internátu spokojne pochlipkávame horúcu lahôdku. „Radšej tu ani nežrať,“ zakončí deň tato. Izrael nie je najlacnejšia krajina, alebo...cestovanie v päťke jeho peňaženka už cíti ☺

Štvrtok 1.11. Jeruzalem

Ráno sme na raňajkách prví. Pán, ktorý nám odomyká a obsluhuje na nás súcitne hľadá, rozumie, asi má tiež deti. Najedení sa vyberáme do východnej časti mesta. Je dosť chladno. Obchodíky ešte len otvárajú a zívajú prázdnotou. Prechádzame Križovou cestou k Levej bráne. Na Olivový vrch sa dáme vyviezť taxíkom, lebo kopec je naozaj strmý a dlhý. Po miernej tlačnici si nájdeme miesto v Olivovej záhrade. Je odtiaľ nádherný výhľad na Jeruzalem. Deti si zbierajú kamienky a ja využívam pár minút ticha, aby som si

vychutnala atmosféru. Snažím sa si predstaviť toto miesto pred 2000 rokmi...miesto, kde Ježiš 3x prosil Otca, aby od Neho zobral kalich, ale nech sa stane zároveň Jeho vôľa. Chodiť medzi záhradou a Jeruzalemom vyžadovalo určitú kondičku. O kúsok ďalej nachádzame hrobku Hagaia,

kosti. Gwen sa nezastaví: „A kde je Ježiš? Vie lietat? A kedy sa vráti?“ „No, jasné,“ dodá tato: „Špeciálne.“

Obedňajšie slnko nás donúti sa skryť v úzkych uličkách starého mesta. Ľudia sa tlačia a obchodníci hlasno ponúkajú svoj tovar. Sem-tam sa okolopretlačí procesia s krížom. V tom dave sa nám prihovori Slovák. A nie hocijaký – rovno celá skupina – Kandráčovcov (obľúbených slovenských hudobníkov). Sú tu aj s rodinami a chvíľu si pokecáme.

Potom sa znovu vrhneme do davu. Zastavujeme sa v obchode s kameňami, je to naša rodinná slabosť. Odnášam si prsteň s národným kameňom Izraela – alebo Šalamúnovým kameňom EILAT, ako sa nazýva. Toxid železa, zeleno-modrej farby, ktorý daroval kráľovnej zo Sáby. Tato mal chuť si vyprázdniť peňaženku, tak aj Mille sa ušiel opálový náramok. Arlie dostal ako bonus šuter – Avanturine. Ale už to pomaly ani nevnímam, lebo potrebuje na veľkú.

Poobede je príjemné. Horúčava nás zavedie do parku pri Jaffa gate, kde sa deti hrajú vo fontáne. Sú celé mokré a spokojné a nie jediné deti, čo sa tu rehlia na plné hrdlo....

Piatok 2.11. Mŕtve more

Konečne som spala ako zarezaná. Ráno mi takmer seklo v krížoch, lebo som sa celú noc ani nepohla, tak som bola opatrná. Slavomír skočil do neďalekého Budget-u po auto. Navigácia nevedela chytiť signál ani po pol hodine, tak sme šli spodľa telefónu. Keďže v Izraeli nie je veľa ciest, tak to bolo veľmi jednoduché. Cesta z Jeruzalema bola trochu plnšia a potom už takmer nik.... veď sa blížil sabat.

Prvou zástavkou bolo mestečko zničené zemetrasením, kde sa našli takzvané zvytky od Mŕtveho mora – Qumran. Esénski Židia – sekta, ako ich nazývali, tu opatrovali najstaršie kópie kníh Starého zákona. Žili v celibáte, študovali písma

Malachiáša a Zechariáša – autorov posledných 3 prorockých kníh Starého zákona. Zostúpime do diery v zemi medzi rodinnými domami a v šere dostaneme sviečky. Deti toto dobrodružstvo veľmi baví a čakajú mŕtvoly....tak sú trochu sklamané, keď nevidíme ani

a milovali očistné kúpele v cisternách s vodou, ktorú v tomto suchu získavali sofistikovaným spôsobom. Keď som sa tak dívala naokolo, tak mi nedalo rozmýšľať a klásť si otázku, ako to to vtedy vyzeralo. Inak? Ak je toto zasľúbená zem, tak to pred 4000 až 2000 rokmi naozaj muselo vyzeráť inak.... Neďaleko sa nachádzal obchod s kozmetikou z Mŕtveho mora. Šokovali ma vysoké ceny.

Po nanukovej prestávke sme sa pohli ďalej a lemovali sme breh Mŕtveho mora. Jeho modrá farba priam lákala. Neustále sme opakovali deťom, aká to bude sranda len tak ležať na vode a nechať sa nadnášať.

Nevedeli sme sa dočkať. Avšak, nejako sa nám nedarilo nájsť nejaký prístup k vode. Až neskôr sme zistili príčinu. Za posledných 25 rokov sa jazero scvrklo zo 75 na 65 km a vysušené brehy pukali, vytvárajúc neočakávane nebezpečné trhliny. Všade sa týčili výstražné tabule zakazujúce vstup. Nakoniec sme sa dostali na miesto, kde cesta viedla priamo pri vode. Neváhali sme, zaparkovali a šup do vody...teda nie úplne šup, lebo dno bolo posiate stvrdnutými kryštálmi soli, po ktorých sa išlo veľmi pomaly. Deti vchádzali s úsmevom a asi po

minúte sa spustil rev. Rýchlo ich vyťahujeme z vody a snažíme sa utíšiť, čo sa nám podarí až po hodnej dobe, poolievaním ich sčervenej kože minerálkou a netretím hocijakým krémom, čo sa mi dostal do ruky. Absolútne sme nečakali, že slaná voda im tak podráždi pokožku. Arlan je až v šoku. Keď sa po pol hodine dostávame k hotelovému komplexu s verejnou plážou, ktoré je prepchatá Ruskými turistami, už do vody ani nechcú ísť. Iba sem-tam zvyknú.... úprimne, do vody sa už nechce ani mne. Je mi ľúto, že sme ich takto ošudili a zároveň ich chápem, že sú vystrašení a nahnevaní...aj ja by som bola. Keď sa pozriem naokolo, tak vidím iba jednu rodinu s malými deťmi. A to jedno im tiež ručí a drží napnuté ruky ďaleko od tela.

Trochu si vlezím do vody, ale olejovitá konzistencia vody ma vôbec neláka. Voda, čo mi prskla do tváre, keď som zachraňovala deti mi tiež zanechala červenú kožu.... A tak po hodine odchádzame cez suché hnedo-žlté kamenité kopce hlbšie do púšte. Pôsobí na mňa majestátne a čakám, že niekde zazriem horiaci ker... Vlnitá cesta nás dovedie do mesta na kopci ARAD, kde necháme deti vyblázniť sa na ihrisku, dúfajúc, že na Mŕtve more už zabudli. Ospravedlníme sa im a s úsmevom nám odpúšťajú. Dúfam, že nám budú znovu veriť ☺

So zapadajúcim slnkom sa začína sabat. Majiteľ domu, ktorý sme si prenajali už ani nepríde – nemôže riadiť. Pošle iba suseda, oblečeného v sviatočnom obleku, ktorý môže vykonať tých pár krokov, otvoriť dvere a zinkasovať nájom na 2 noci. Z kuchyne je pohľad do púšte, ktorá v oranžovo-ružovom svetle vyzerá neškodne. Pod oknami sa pasú ťavy. Snažím si predstaviť, ako tu Židia blúdili alebo chodili hore-dolu.

Na večeru dáme cestoviny a skúmame, kam sa vydáme. Deti si pokojne kreslia a Gweni s ružovými opálenými líčkami sa mi usalaší v lone. Milla ma slnkom vysušené pery a Arlie je pokojný. Dnes bolo dosť plaču. Je mi ľúto tata...dnes to nebolo ľahké.

Sobota 3.11. Masada

Dnes ráno to bol tato, čo sa zobudil prvý a začal chystať raňajky. Nikomu sa z postele nechcelo, ale vidina nedobytnéj pevnosti nás vytiahla rýchlejšie, ako sme čakali. Západná strana záhadnej stavby na plošine skaly je naozaj ťažko dostupná. Rimanom trvalo roky, kým nanosili toľko balvanov, aby si vytvorili umelý

svah a mohli sa vyšplhať do takej výšky, z ktorej už v rokoch 72-73 po Kristovi mohli dobiť a potrestať rebelujúcich Židov. Jasné, že šutre nenosili oni, donútili na to ostatných Izraelcov. Pomsta za odmietnutie platenia daní rímskemu cisárovi mala byť sladká a vytúžená. Vojská najprv vtrhli do Jeruzalema, zničili chrám, vraždili hlava-nehlava. Pár utečencov, okolo 100, sa aj s celými rodinami ukryli v Masade, kde bol vybudovaný sofistikovaný systém zberu dažďovej vody, z ktorej sa dalo dokonca

zabezpečovať aj zavlažovanie pestovaných plodín na plošine. Pevnosť dal vybudovať extravagantný a podozrievavý Herodes, ešte za čias Krista. Krásny palác, vytesaný priamo do skaly s výhľadom na Mŕtve more bolo riadnym divom, plným luxusu a prepychu na púšti. Kto vie, koľko ľudí pri stavbe zomrelo. Keď sa pominul Herodes, stavba ostala prázdna.

Celé to vo mne vzbudzovalo rešpekt. Budovy museli byť nádherné, svedčili o tom aj zachované mozajky. Snažím si predstaviť, čo tu ľudia museli cítiť a prežívať. Deti ani nedýchali, keď som im pri výstupe hore rozprávala príbeh vzdoru a odvahy. Arlie pobehoval ako kamzík a Millu zaujímali i najmenšie detaily. Hádam si niečo z toho odnesú – možno aspoň lásku k histórii. Za odmenu dostávajú nanuky.

Z Masady nás čaká 900 metrový zostup na úroveň Mŕtveho mora -418 m pod úrovňou mora. Deti museli v aute vyrovnávať tlak v ušiach. Popri tyrkyzovej vode sme merali cestu na sever do najstaršieho mesta sveta Jericha, už v palestínskej časti Izraela. Odrazu sme zmenu aj mohli vidieť – Arabi veľmi nedbajú na čistotu a ich stavby sú rôznych farieb a tvarov.

Zaparkujeme pri hore Pokušenia – kde mal byť Ježiš po 40-dňovom pôste pokúšaný diablom. Dnes na mieste v skalách stojí kláštor, ku ktorému je natiahnutá lanovka. Dáme si preteky ako hore, tak aj dolu kopcom, pretože sme prišli neskoro a kláštor nám zavreli pred nosom. Deťom to nevadí, pretek ich zaujal, aj keď sa občas zastavia a komentujú bordel naokolo.

Ďalej pokračujeme popri rieke Jordan, ktorú nikde nevidíme na sever, ku Galilejskému jazeru. Po ceste sa pokocháme v objavenom a odkrytom starom meste Beit She An, kde bol na hradných múroch obesený 1. Židovský kráľ Saul so svojimi synmi. Neskôr si z neho spravili Rimania dôležité mesto, kde sa dokonca nachádzal amfiteáter o kalacite 7000 sedadiel. Masívna stavba je ako zázrakom zachovaná, spolu s ulicami, domami, kúpeľmi. Prechádzam sa zrekonštruovanými uličkami, ktoré náhle zničilo zemetrasenie. Nádherna, nedokážem sa odtiaľ odtrhnúť. Vstupujem do malých izieb domčekov a predstavujem si, čo sa tu asi dialo predtým, ako udrelo zemetrasenie.

Až za tmy dorážame do mesta Tiberias na Galilejskom jazere. Tato vybral hotel s 5 posteľami a z 10 poschodia sa dívame na bazén, čo chceme ráno vyskúšať.

Nedeľa 4.11. Okolo Galilejského jazera

Hneď ako sa zobudím, utekám na balkón. Jazero je veľké. Zavriem oči a predstavím si, ako to tu vyzeralo, keď tu boli iba rybárske chatrče... Nedostali sme sa do odkrytého mesta Tiberius, asi preto, že bola nedeľa a celý oplotený komplex bol zavretý. Tak sme skúsili miesto, odkiaľ z jazera vyteká Jordan a hŕfne sa využíva na krstenie kresťanov...miesto, kde mal byť pokrstený sám Ježiš. Bolo tu veľa ľudí.. Spievali, modlili sa a dávali sa krstiť v bielych plachtách. Voda bola príjemná modrastá a ešte plná rýb. Jordan som si však predstavovala mohutnejší, nie iba ako nejaký 10-metrov široký potok.

Myšlienka, že sa vrátíme na hotel a vyskúšame bazén bola príjemná. Malo mi hneď napadnúť, že keď sme tam jediní...tak bude asi voda ľadová. Arlanovi s Gwen to absolutne nevadilo. Hurónskym revom sa navzájom povzbudzovali, až kým neboli celé vo vode. Ja som zvládla po kolená aj to po chvíľka začala búrka. Nevadí, naložili sme sa do auta a vybrali sa okolo jazera.

Búrka nás dostihla pri meste Magdaléna, kde sme ju prečkali v pizzérii.

Ďalšou zástavkou bolo mesteško Ginossar, kde sa našla v bahne jazera

loď, datovaná späť do čias Ježiša. Mohla pokojne patriť aj Petrovi. Z móla sme zišli po veľkých balvanoch k vode, kde sa Arlie riadne šmykol a oškrel si chrbát. Tatova náruč mu boľáčku rýchlo zahojila a išiel spokojne zbierať obrovské mušle.

Pokračovali sme za turistickými autobusmi na miesto Taghba, kde Ježiš nasýtil 5000-vý zástup. Chrám, ktorý tu bol neskôr postavený okolo 4 storočia bol jednoduchý, ale mal nádhorne zachovanú mozajku na dlažbe.

Odtiaľ sme chceli ešte vidieť Capernau – rodné mesto Petra. Na mieste, kde bola jeho rybárska chatrč a neskôr aj miesto prvej cirkvi, dnes stojí pôvodný 8-hranný kostol, uchovaný pod ochranným sklom. Iba

nejakých 30 metrov od jazera. Deti poskakujú po obrovských balvanoch pri vode a zbierajú krabie klepetá a ja mám pocit, že sme pri mori, ešte tu to tak aj vonia. Páči sa mi tu. Je to pokojné miesto, čo si zachovalo čaro histórie. Nie ako Tiberias, ktoré sa premenilo na moderné mesto.

S pokojom sa vraciame do hotela. Treba iba pobaliť, aby sme ráno o 6.30 vzrazili späť na letisko v Tel Avive. Netušíme, že to bude dlhšia cesta kvôli 50 km dlhej zápche pred letiskom. Ale príbeh sa dobre skončí....let stihneme a vraciame sa do našej reality.

